

Modern çağın yabancıları bir edebiyat öğretmeni

Norveçli yazar Dag Solstad, 'Mahcubiyet ve Haysiyette', hiçbir zaman kendisini doğru şekilde anlatamayacağı bir dünyada kaybolmuş edebiyat öğretmeni Elias Rukla'nın karmaşık ve zengin bir portresini sunuyor.

ERHAN TEK TEN
erhan.tekten@gmail.com

Dag Solstad, (16 Temmuz 1941, Sandefjord, Norveç) günümüzde Kuzey Avrupa'nın en önemli yazarlarından biri olarak kabul ediliyor. 1965'te yazarlığa adım atan Solstad kimlik ve yabancılaşma temalarını inceleyen kısa deneysel kurgusu 'Spiral' ile daha ilk eserinden Norveç edebiyatının vazgeçilmez sesleri arasında yerini aldı. Tüm dünyayı sarsan '68 Olayları'nın ardından ise 1970'te 'Arild Asnes' romanı ile genç bir erkeğin gelişim süreci ile politik devrimin ve çatışma ortamının gerekliliğini tema olarak kullandı. Politik duruşunun yanı sıra varoluşçu felsefeye getirdiği yeni yaklaşımın Solstad pek çok roman, öykü, oyun ve deneme kitabı yayımladı. Yazar ülkesinin en prestijli edebiyat ödülü 'Norveç Eleştirmenler Ödülü'nü' üç kere kazanma başarısının yanı sıra 'Kuzey Avrupa Edebiyat Ödülü'nün de sahibi. **Farklı tarzı, topluma çok da uyum sağlamayacak mizaçlı karakterleri, uzun, kıvrak ve trajedi yüklü cümleleriyle, Norveç'te birçok yazara ilham kaynağı olan Solstad, 'Mahcubiyet ve Haysiyet' ile ilk defa Türkçeye çevrildi.** Yazarın 1994 yılında yayımladığı insanın kendi içindeki büyük derinliği ile düştüğü umutsuzluğu irdelleyen romanla biz de en sonunda Solstad'ın edebiyatı ile tanışmış olduk.

"Dışarıda karanlık ve insanın üzerine tüm ağırlığıyla çöken bir hava vardı, kuruşun renkli gökyüzünden kara yağmurlara benzer parça parça bulutlar geçiyordu." Fagerborg Lisesi edebiyat öğretmeni Elias Rukla'nın hayatının en önemli gününün hikâyesi işte böyle kasvetli bir havayla başlar. Rukla işe gitmeden önce her zamanki gibi beyaz gömleğini giyer ve güzel eşi Eva ile kahvaltısını yapar. Hayatını, İskandinav edebiyatını öğrencilerine anlatmaya adanmış Elias, derste 25 yıldır olduğu gibi bu yıl da 'eleştirel gerçekçi' edebiyat anlayışının tiyatrodaki öncüsü Henrik Ibsen'in 1884 yılında yazdığı 'Yaban Ördeği' incelemesini yapacaktır. **Rukla, modern toplumun içinde 'eski moda' olduğunu çok iyi bilmesine**

rağmen ders sırasında sıkılmış öğrencilerin esere olan ilgisizliği nedeniyle geri dönülemez bir karamsarlığa kapılır. Elias ders ziline çalmasıyla birlikte eve gitmek için kendini okul bahçesine atar. Çiçeleyen yağmurun altında sırf açılmadı diye şemsiyesini öğrencilerin ve öğretmen arkadaşlarının arasında betona vura vura parçalar. Hiçbir suçu olmayan kız öğrenciyi de fırcalar. İşte tam da bu noktada Solstad, okuyucusunu Rukla'nın işkence gören zihnine çekmeye başlar. Arkasından yapılacak dedikodulara kafasını takan Rukla için kendini keşfetme yolculuğu başlamıştır artık. Yazar ince bir geçiş ile 25 yılı geri sarmaya başlayarak 'modern topluma yabancı' karakterini üniversite yıllarına, evliliğine ve öğretmenlik kariyerine geri döndürür. Uzun düşünüşünün ardından Rukla yaşadığı toplumda küçük bir karakter olduğunu fark eder. **Ülkesinin gençliğini eğiterek, ülkesine kayda değer bir katkı yapmak isteyen idealist öğretmenin başma neden bu gelir?** Bunun

cevabını da Solstad şöyle veriyor: "Bir çağ kapanmıştı ve toplumsal konularla ilgili bir birey olarak Elias Rukla'yı beraberinde götürmüştü, zira Elias tam da bu çağda kendini gençleri eğiten bir kamu görevlisi olmaya adanmıştı. Yeni bir çağda gençleri eğitmeye niyeti yoktu, bunu yapabilecek vasıflara da sahip değildi zaten." **Yer yer komediyi cümlelerine yediren yazar, okuyucuyu hipnotize ediyor.** Okurken hayret uyandıracak kadar acı bir şekilde ilerliyor hikâye. Solstad'ın yüz sayfalık 'yükte hafif, pahada ağır' yapıtı, diğer çevirilerini heyecanla bekletmeye başlıyor. ■

Dag Solstad

MAHCUBİYET VE HASSASİYET

Dag Solstad
Çeviren: Banu Gürsaler
Syvertsen
Yapı Kredi Yayınları
108 sayfa, 10 TL.